

Márk evangéliuma

Lekció: 5Móz 26,1-10

Textus: Mk 14,10-25

2012. máj. 13.

Gazdagrét

Az árulás

Árulás. Az egyik leggyűlöletesebb, legmegvetettebb dolog. Árulók mindig vannak... az árulókat mindig felhasználják. És az árulókat utána mindig eldobják, megvetik, lenézik... Ma Jézus és az árulás történetébe tekintünk bele. Júdás története egyrészt lerágott csont: "árulkodó Júdás...". Túl sok mondanivaló nincs a kérdésről. Másrészt azonban Júdás egy nagy talány. Sokak számára kérdések, értetlenségek kapcsolódnak hozzá. Ezért először az árulás és Júdás személye, amivel foglalkozunk. Másodszor azonban túllépünk Júdáson, hiszen a történetben minden tanítvány érintett (kérdézetik: "Talán én?"). Tegyük fel azt a nehéz kérdést, hogy vajon lehetünk-e mi árulók. Harmadszor Jézusra tekintünk az árulás fényében. Hol és hogyan áll Jézus mindezen alattomos események közepette? Tehát: 1. Az árulás és Júdás; 2. Az árulás és mi; 3. Az árulás és Jézus.

I. Az árulás és Júdás

Júdás és árulása a gondolkodó embernek gyakran vet fel kérdéseket. Egyrészt értetlenség van bennünk, másrészt valami szeretné az emberben újra és újra felmenteni Júdást. Van abban valami nehezen befogadható, hogy egy ember neve azonossá lett az „áruló” szóval. Júdás és az árulás három olyan megközelítését mutatom be, amelyek egyrészt ősrégiek, másrészt rendszeresen felbukkannak, amikor Jézus elárulásáról, haláláról, a megváltás nagy tetteről esik szó.

Az első így hangzik: ha Júdás nem árulja el Jézust, hogyan történt volna meg halála, amely – az evangéliumok szerint – Isten akarata volt? Ha Jézusnak meg kellett halnia, valakinek el kellett árulnia. Ez esetben hogyan értsük az áruló felelősségét, hiszen általa valósulhatott meg a megváltás nagy terve? A probléma, amellyel itt találkozunk, Isten mindenhatóságának és az ember felelősségének a nagy kérdése. Így jelenik meg: ha Isten akarata valósul meg mindenben, ami a világban történik, az ember nem felelős semmiért sem; lényegében csak bábu. Ha pedig az ember döntései meghatározzák a világ életét, menetét, hogyan érthetjük, hogy Isten mindenható szuverén Isten, és minden által az ő akarata valósul meg? Júdás csak bábu, és Isten eleve őt választotta a rosszra? Vagy Jézus elbukott, mert egy ember árulása megváltoztatta a dolgok menetét? Lássuk meg, hogy éppen Jézus szavai mutatnak rá arra, hogy ez a dilemma hamis: *„Mert az Emberfia elmegy ugyan, amint meg van írva róla, de jaj annak az embernek, aki az Emberfiát elárulja: jobb lett volna annak az embernek, ha meg sem születik.”* Igen, Jézusnak meg kellett halnia, de ez Júdást nem menti fel, felelősségét nem csökkenti. Visszafordulhatott volna Júdás, dönthetett volna másként, mint hogy elárulja Jézust? Igen! János evangélista leírja, hogy Jézus egy falatot ad Júdásnak, akiről tudja, hogy mire készül (Jn 13,26). Ez a barátság és szeretet gesztusa, ami – több kommentár szerint - utolsó lehetőség felkínálása Júdásnak arra, hogy forduljon vissza az árulás útjáról. Júdás azonban a sötétséget választja...

A második megközelítésben Júdást motivációi alapján kívánják jobban megérteni, esetleg felmenteni. Mi az árulás motivációja? Miért teszi ezt Júdás? A klasszikus magyarázat a pénz. János Jézus megkenetésének történetében azt is megjegyzi, hogy Júdás tolvaj volt (Jn 12,6). Vannak azonban, akik szerint ez nem elégséges magyarázat, és fennköltebb indítékot keresnek. Az evangéliumokból nyilvánvaló, hogy a tanítványok (is) arra számítottak, hogy Jézus, a Messiás, az utolsó idők királya, azzal, hogy meghirdette Isten országát, hamarosan felállítja Isten földi királyságát. Számítottak is arra, hogy ebben pozíciókat szereznek (Mk 10,35-45), és várják, hogy Jézus - az őt Jeruzsálemben Messiás-királyként fogadó tömeg élén - kirobbantja a felkelést Róma ellen. Júdás tehát csak "ki akarta ugrasztani a nyulat a bokorból," azaz az árulással olyan helyzetbe kívánta hozni Jézust, amikor már nem halogatható a harc. Ha pedig Jézus mégsem ezt teszi, akkor fény derül az igazságra: Jézus elárulta őket, nem igazi Messiás, és Júdás csalódott benne. Ez esetben Júdás még jót is tesz azzal, hogy a hamis Messiást kiiktatja. Júdás motivációja tehát ez elképzelés szerint az, hogy Jézus nem az általa elképzelt Jézus... és ez vezeti őt a tragédiába. Mindez azonban spekuláció... ami arra mutat, hogy Júdás személye mindig is foglalkoztatta és foglalkoztatja az emberiséget. Itt kell megemlíteni egy szélsőséges, de az elmúlt években nagy szenzációt keltett, és újra népszerűsített ókori elképzelést, ami Júdást nem csak, hogy felmenti, hanem igazi hősként próbálja láttatni.

A National Geographic 2006-ban sugározta a „Júdás evangéliuma” c. adását. (A műsor ismertetését és keresztény kritikáját az Apológia Kutatóközpont által publikált előadás felhasználásával ismertetem: http://www.apologia.hu/teahaz/judas_evangeliuma_eloadasjegyzet.pdf. Minden idézet innen származik.) A dokumentumfilm a következőképpen vezeti be a témát: „Egy ősi evangélium került elő közel kétezer év után Egyiptom homokszivatagából. A történet, amelyet elmesél, alapjaiban rendítheti meg hitünket. Megrázó lehet majd sok ember számára. Egyfajta válságot okozhat: hitbeli válságot. Ez az elbeszélés feje tetejére állítja Krisztus elárulásának a történetét: az áruló itt hőssé válik, és Jézus Krisztus szervezi meg a saját kivégzését.” A Júdás evangéliumának tartalmát és jelentőségét a film alapján így foglalhatjuk össze:

„Júdás evangéliuma olyan beszélgetések feljegyzése, amelyek Jézus és Júdás között történt az utolsó vacsora előtti napokban, titokban, négy szemközt. Hiteles történet, amely sajnos csak a hivatalos egyházon kívül maradhatott fenn, mert a korai egyház egyes vezetői a sok evangélium közül csak négyet tartottak meg, és ezt a többivel együtt kidobták.” Tehát megjelenik az állandó vád arról, hogyan hallgatta el és hamisította meg az egyház a Szentírást.

„Júdás most előkerült evangéliuma azonban rehabilitálja az árulónak tartott Júdás apostolt. Valójában Júdás volt az egyetlen tanítvány, aki megértette Jézus igazi céljait. Maga Jézus kérte meg arra, hogy feljelentse, így amikor megölték, szelleme kiszabadulhatott a fizikai test rabságából. Júdás ezt vállalta, így ő lett Jézus legnagyobb tanítványa, igazi hős, aki nélkül Jézus nem végezhetett volna el az üdvözítés feladatát. Júdás megítélése csak fokozatosan vált egyre negatívabbá, ami így az újszövetségi és történelmi antiszemitizmus gyökerévé vált.”

„A mai keresztényeknek nyitottnak kellene lenniük az ilyen iratok elfogadására, hiszen a korai kereszténység sem volt egységes, hanem sokféle hagyomány és sokféle evangélium is megfért benne, így a gnoszticizmus és Júdás evangéliuma is.”

Az Apológia Kutatóközpont előadása részletesen bemutatja a gnoszticizmust, annak a kereszténységgel való kapcsolatát, beszél az ún. gnosztikus evangéliumok születéséről, és arról, hogy miben térnek el a négy bibliai evangéliumtól. Most csak néhány alapvető kritikus pontot szeretnék ismertetni mindezzel kapcsolatosan:

„A NG kezdetben a szenzációs tálalás közben sok tényt elhallgatott, például hogy melyik gnosztikus csoporté volt Júdás evangéliuma (az ún. káinitáké). Pedig róluk a korai egyházatyák és a történészek sokat tudnak, és ez a háttérismeret meghatározta volna a szöveg értékelését is. Tipikus káinita tanítások például a test és lélek szembeállítás, az anyag megvetése, a Teremtő ellen lázadó bibliai alakok felmagasztalása (pl. Káin, Júdás), szexuális kicsapongások, a Krisztus pedig nem más, mint Széth, a káosz angyala...”

„A NG szakértői tárgyi tévedések sorát követték el. Például a gnosztikus csoportokat úgy állították be, mintha az egyházhoz tartoztak volna, írásaik pedig az Újszövetség részei lettek volna. A gnoszticizmus azonban már a kereszténység előtt is létezett, Krisztus megjelenésekor csak néhány csoportjuk öltött keresztény színezetet. ... Az egyház már az Újszövetség lapjain küzdött ellenük (lásd Jn, 1Jn, 2Jn, Kol, 1-2Tim, Júd).”

“Júdás evangéliumának 'Jézusa' mindenben az Újszövetség Jézusának az ellenkezője. Ami Jézus és apostolai viszonyát illeti: Jézus szerint nem tudják, kicsoda ő, viszont előre megmondja, hogy a nevével vissza fognak élni, másokat félrevezetnek és vétkeket fognak elkövetni. Ami Jézus és az apostolok istenét illeti, az apostolok istene nem az ő istene, és ő annak nem fia; az apostolok istenét kineveti, amikor hálát adnak neki az ételért, a neki szánt áldozatot megveti, és szerinte ez az isten, amely apostolaiban benne van, ingerli haragra őket ellene. Ami Jézus lényét illeti, ő túlvilági lény: Széth, a káoszt uraló angyal, aki nem lett valóságos emberré, hanem hol felnőtt, hol gyermek testruhájában jelenik meg. Ami Jézus művét illeti, nem mindenkiért jön, hanem csak azokért jött, akik mint anyagba lesüllyedt lények, visszavágnak a mennyei szférába, illetve nem bűnbocsánatot ad, hanem gnosztikus ismeretet.”

Hogy ez a korai kereszténység egyik színezete lett volt, amit a később kibontakozó egyházi hierarchia hatalmai szóval elnyomott, nehezen tartható. Júdás nem hős, hanem gyenge és tragikus ember, aki Jézus ellen fordult és ennek szörnyű következményei lettek. Amikor felismerte, hogy ártatlan vért árult el, öngyilkosságba menekült... (Mt 26,4-5)

II. Az árulás és mi

Mindezek után hangsúlyoznunk kell, hogy Márk evangélista nem kizárólag Júdásra koncentrál, sőt, mai textusunkban nem is hangzik el Júdás neve. Azt olvassuk, hogy az árulás kérdése az egész tanítványi közösséget megrendíti. A tanítványok Jézussal együtt asztalnál ülnek, azaz a barátok és bizalmasok közösségében vannak. Sőt, nem is akármilyen asztal ez, hiszen az Egyiptomból való szabadulás nagy ünnepének a vacsoráját, a páskavacsorát ünneplik. Az Isten legnagyobb szabadító tetteire való emlékezés, a hálaadás és magasztalás alkalma ez az este. Ebben az összefüggésben még súlyosabb, amit Jézus váratlanul előhoz: *"Bizony, mondom nektek,*

közületek egy, aki együtt eszik velem, el fog árulni engem." Jézus nem nevezi néven, hogy ki lesz az. Az egész társaság megrendül, és egymást kérdezzétek: "Talán én?" Nem lehet túlhangsúlyozni a helyzet drámai voltát. Mindannyian érzik, tudják, hogy Jézust ellenségesség veszi körül, és a vallási vezetők támadást intéznek ellene. Mindannyian hallották, amikor az asszony megkente Jézust a drága kenettel, Jézus egyértelműen beszélt a haláláról és temetéséről. Mindannyian nyomás alatt vannak, mindannyiukra rátelepszik a félelem és az értetlenség. Nem tudják hová tenni Jézus ismételt kijelentéseit a haláláról. És most szinte lesújt a még hihetlenebb, rémisztőbb kijelentés: közülük lesz, aki elárulja.

Meglepő, hogy nem egymásra kezdenek mutogatni, hanem önmaguk felől bizonytalanodnak el. A kérdésben - talán én? - benne van az is, hogy szeretnék hallani a megnyugtató választ: nem, te nem. Akik Jézus követői vagyunk, érezzük a helyzet súlyát: talán én? Talán én? Talán én? ... Ki fogja közülük Jézust elárulni?

Ki fogja közülünk Jézust elárulni? Ha a tizenkettes tanítványi körben ott van a gyengeség (és valójában nemcsak Júdás árulta el, hanem Péter is letagadta, hogy bármi köze lenne hozzá, ahogy hasonlóan a többi tanítvány is csak menekült és szétfutott Jézus elfogása után), akkor mi, Jézus követői hogyan találkozunk az árulás kérdésével? Két lehetőség tűnik első látásra: vagy abban élünk, hogy "talán én?" Talán én is elárulom, megtagadom egy napon? - és ennek a súlya, félelme rám nehezedik. Vagy azzal a kijelentéssel élek, hogy én soha el nem árulom. Vagy a bizonytalanságunk hatalmasodik el - de akkor hogyan lehetnénk békességben, és hogyan követhetnénk Krisztust? Vagy a magabiztosságunk, de ez esetben erősen kérdéses az önismeretünk és az alázatunk. Az egyik esetben tehát nem bízunk magunkban, és ez örökös aggodalmat jelent; a másik esetben meg túlfent bízunk magunkban, és ez büszkeséggel, valamint mások megvetésével jár együtt. Az ilyen ember meg van arról győződve, hogy ő erős és igazi hívő.

Hamarosan együtt fogunk enni az úrvacsorai közösségben. Asztalközösségben leszünk - egymással és Jézussal. Próbáld egy pillanatra becsukni a szemedet, és magad elé képzelni a helyzetet. Úrvacsorázunk. Jézus megszólal: egy közületek elárul engem. Mi dobban a szívedben? Félelemmel összeszorul a szíved: Uram, biztos én! Vagy eltölt az öntudat: Uram, én biztos nem! Melyik a jobb? Melyik az igazabb? Melyik a jézusibb? Egyik sem! Miért? Mert mindkettő hozzáállás célt téveszt, mégpedig ugyanott: mindegyik az emberben, bennünk keresi a választ. Az egyik túl gyengének ítéli magát - és nem Jézusra és hatalmára tekint. A másik eléggé erősnek tartja magát - és szintén nem Jézusra tekint. Mert mit mond az, aki Jézusra néz, aki bizalmát belé vetette, aki bizonyos abban, hogy Jézus Krisztus őt kiválasztotta, elhívta a vele való életre, újat kezdett az életében? Én így fogalmaznám meg: nem tudom, mi vár rám az életben. Nem tudhatom, hogy mi történik a hitemmel, ha súlyos csapások érnek. Nem tudom, mit tennék, ha kínoznának vagy a családom épségével zsarolnának, hogy áruljam el Isten ügyét (amint azt számosan átérték a kommunizmus alatt, és ma is, a világ sok részén keresztény testvéreink). Nem tudom. De egyet tudok: Jézus, akinek kezében és hatalmában van az egész életem, meg tud tartani az igaz hitben. És bízom benne, hogy elégséges erőt ad ahhoz, hogy soha meg nem tagadjam, soha el ne áruljam őt. Benne bízom - nem magamban bízom; de nem is azzal vagyok elfoglalva, hogy

magamban kételkedjek. Nem félek és rettegek, hogy ma azt mondjam teljes szívvel, az övé vagyok - miközben nem tudhatom, mit hoz a holnap.

Ezt fontos érteni azoknak is, akik még nem kötelezték el magukat Jézus mellett. Újra és újra találkozom azzal, amikor valaki már nagyon közel áll ahhoz, hogy életét rábízsa Jézusra, Isten kezébe tegye, de visszatérő félelme, hogy nem bízik magában. Lehet, hogy most úgy érzi, igen, tényleg szeretné egész életét maradéktalanul Jézus kezébe tenni, de közben attól fél, hogy mi van, ha holnap nem így fogja érezni. Ő nem elég erős ahhoz, hogy megmaradjon Jézus mellett. Nem akar valamit megtenni, amit lehet, hogy egy nap már nem gondol komolyan. Úgy gondolkodik, hogy amikor majd megteszi, akkor százszázalékosan biztos akar abban lenni, hogy képes lesz rá. Értitek, mennyire őszinte és komoly az, aki így gondolkodik? Ismeri gyengeségét, számol vele, és annyira szent neki Jézus ügye, hogy nem akar játszózni vele. És ugyanakkor látjátok, mennyire céltévesztett? Hiszen éppen azért van szükségem Jézusra, értem való kereszthalálára, mert magamtól örökre csak gyenge, álhatatlan és erőtlen vagyok. Mert ha rajtam múlik abban az órában, biztos, hogy elárulom. Éppen ezért teszem az életem a kezébe – nemcsak ma, hanem egyszer és mindenkorra!

Hogyan állhat meg bizonyosságunk Jézuson? Mi az alapja annak, hogy rábízhatjuk magunkat teljesen? Tekintsünk bele ugyanebbe a történetbe Jézus oldaláról!

III. Jézus és az árulás

Ha Jézuson áll bizonyosságunk, ha benne van elrejtve békességünk, benne van nyugalmunk, akkor ez azáltal születik meg és azáltal mélyül el, hogy őt egyre jobban megismerjük, és hozzá egyre erősebben kapcsolódunk. A ma olvasott bibliai szakasz két dolgot mond el Jézusról: ő az, aki minden eseményt a kezében tart, valamint ő az, akinek teste megtöretett és vére kiontatott értünk.

Márk evangélista semmi kétséget nem hagy afelől, hogy ki tartja kézben az eseményeket. A páskavacsorára való felkészülésben minden úgy történik, ahogy Jézus előre megmondta. Ő az események ura. Még nyilvánvalóbb lesz ez abban, hogy Jézus előre megmondja, hogy a tanítványai közül egy el fogja árulni. Minden árulás lényege, hogy titokban zajlik. A sikeres árulás meglepetésszerűen pusztítja el az elárultat, ill. amennyiben egy árulás lelepleződik, sikertelenné lesz. De Jézus, akit elárulnak, nem lesz az árulás áldozata. Nem az utolsó és végzetes pillanatban jön rá, hogy milyen ármányt szőttek ellene. Végig tudja, hogy mi történik. Előre bejelenti a tanítványainak az árulást, hogy majd tudják, ami történik, az nem véletlen. Jézus halála az Atya tervét valósítja meg, szabad és önként vállalt engedelmségből. Hogy mi ez a terv, ezt mondja el ezen a különleges páskavacsorán.

Jézus és a tanítványok azt elevenítik fel, ahogyan Isten szabadulást szerzett az ő népének Egyiptomból, a halálos rabszolgaságból. A tízedik csapás Isten ítélete minden elsőszülött fiún. A pusztító angyal megöli az elsőszülötteket azon az éjszakán – kivéve azokat az otthonokat, amelyek bejárati ajtaját bekenték az Isten parancsa szerint leölt bárány vérével. Isten ítélete elkerülte azokat a házakat, ahol feláldozták a bárányt. Minden házban halott volt: vagy az elsőszülött fiú, vagy a helyette feláldozott bárány,

amelynek vére az ajtófélfán volt. Másnap pedig megtörtént a szabadulás, a kivonulás a rabszolgaságból, és Isten népének új élete kezdődött. A páskavacsorán ezt elevenítették fel Izrael gyermekei évszázadokon keresztül, minden évben. A kenyér, amelyet hálaadással megtörtek, emlékeztette őket a nyomorgattatás kenyérére; a kehely, amit kiittak, beszélt nekik Isten ígéreteiről, amelyeket még Egyiptomban tett nekik; a bárány szólt a helyettes áldozatról; a keserű füvek és ételek a sok nyomorúságról, könnyekről. Mindenki gyermek kora óta jól ismerte, hogyan zajlik a vacsora, mikor mit mond a családfő, és minek mi a jelentése. Jézus azonban megváltoztatja a páskavacsorát, amit senki sem változtathatna meg: „vette a kenyeret, áldást mondott, megtörte, odaadta nekik, és ezt mondta: 'Vegyétek, ez az én testem.' Azután vette a poharat, hálát adott, odaadta nekik, ittak belőle mindnyájan, és ezt mondta nekik: 'Ez az én vérem, a szövetség vére, amely sokakért kiontatik.'” A tanítványok pedig megdöbbennek. Jézus teste a nyomorúság kenyere? Jézus vére lesz az áldozati állat vére, amelynek helyettesítő volta által Isten egészen új közösségbe lép azokkal, akik hozzá fordulnak? Igen, minden korábbi szabadulás, minden korábbi áldozat, minden eddig megült páska órá mutatott. *"Ahogy az első páskát azon az éjjelen tartották meg, amelynek másnapján Isten megváltotta Izraelt a rabszolgaságból a leölt bárányok vére által, hasonlóan ezt a páskavacsorát azon az éjjel fogyasztották el, ami megelőzte Isten megváltó munkáját, amikor Jézus vére által szabadulást szerzett a világnak a bűnből és a halálból."* (Keller, King's Cross, 167.)

Hogyan lesz ebből bizonyosság? Hogyan lesz ebből nekem és neked szabadság? Hogyan árad ránk ebből Isten irántunk való szeretete, amelynek oltárán Fiát áldozta bűneinkért? Hogyan formál ez át, és tart folyamatosan formálódás alatt? Nézzétek Jézus egyetlen szavát: „Vegyétek”. Vedd, edd és idd. Hiába a gyönyörűen terített asztal, ha csak nézed. Hiába a gondosan, legnagyobb odaadással és szeretettel készített lakoma, ha csak látod. Hiába, a mindezt feléd nyújtó atyai kéz, ha csak elmélsz... Isten Krisztusban mindent elkészített, mindent megtett, mindent odaadott. Vegyétek! Ahhoz, hogy tápláljon, ahhoz, hogy mássá tegyen, magadhoz kell vened. Annyira, amennyire magunkhoz vesszük az ételt, hogy megrágjuk, lenyeljük, megemésszük és éljük általa. Ezt a titkot ünnepeljük és éljük át az úrvacsorában. De félre ne értsd: a kenyér, amit megeszünk és a bor, amit megiszunk, nem részeltet automatikusan Jézus életében. Nincs itt semmi mágia. Csak amint hittel veszed magadhoz, engeded szívedbe, lényedbe Jézust, lesz számodra pecsét és áldás az úrvacsora. És aki ma még nem úrvacsorázik, annak számára hasonlóan adatik Jézus Krisztus ebben a személyes, lelki közösségben. Az a Jézus, akit elárultak – de aki mégsem lett az árulás áldozata. Aki azt mondta, ismerve minket, hogy eláruljuk – és aki mégis meghalt értünk, hogy megváltson. Aki megment a rettegéstől, hogy majd egy nap gyengék leszünk... és aki megszabadít az önelégültségtől, hogy mi nagyon erősek vagyunk. Aki így lesz békességünké, szabadságunkká, örömünké. ÁMEN!